

Ünite 7: Küresel Aktörler ve Balkanlar

Balkanlar'da Güvenlik Meseleleri

21. Yüzyılda Balkanlarda Güvenlik Meseleleri

Balkanlar 1990'lar boyunca yoğun bir şekilde dünya gündeminde yer almaktaydı. 1990'larda Balkanlar'da Slovenya, Hırvatistan, Bosna Hersek ve Kosova Savaşları olmak üzere dört savaş yaşandı. Şiddet, 1990'ların sonundan itibaren çoğunlukla sona ermiş olsa da Balkanlar'da güvenlik sorunları hâlâ varlığını sürdürmektedir. Güvenlik kavramı, zamanla devlet, ulus ve askerî konulardan ziyade; ekonomiye, bireye ve topluma yoğunlaşan: çevre ve göç gibi "yumuşak güvenlik" sorunlarına odaklanan yeni güvenlik anlayışına evrilmiştir. Bu yüzden 1990'lardan itibaren güvenlik aktörleri çoğalmış ve güvenlik tanımının içeriği gelişmiştir. Bu bölümde güvenlik kavramı, askerî konulara odaklı anlamıyla değil; geniş anlamıyla kullanılacaktır.

Soğuk Savaş döneminde Balkanlar'da güvenlik de dış politika da çift kutuplu sistem tarafından belirlenmekteydi. Farklı bloklara üye olan ülkeler birbirlerine karşı derin bir güvensizlik yaşamaktaydı. Soğuk Savaş'ın bitmesi Balkanlar açısından bir kırılma noktası; Yugoslavya'nın dağılma sürecine girmesi ise bölge için dönüm noktalarından biri olmuştur. Yugoslavya'nın dağılmasıyla yedi yeni devlet ortaya çıkmış; fakat iç sınırlar aynı kalmıştır. Ayrıca etnik homojenleşme süreci yaşanmıştır. Etnik ulusçuluk, ayrışmayı başlatmıştır.

Yeni dönemde bölgenin karşı karşıya kaldığı sorunlar şu şekilde sınıflandırılabilir:

- Yeniden etnik milliyetçilik,
- Homojenleşme süreci,
- Uluslararası protektoratlar,
- Örgütlü suçlar,
- Göçmenler ve yerinden edilmiş kişiler,
- Bölgesel iş birliği girişimlerinin zayıf kalması,
- AB perspektifinin belirsiz olması,
- Sınırların belirsizliği,
- Ekonomik sorunlar ve çevre sorunları,
- Geçmişle yüzleşmek ve mağduriyet psikolojisi.

Uluslararası Temsilcilikler ve Devletleşme Süreçleri

Uluslararası Yönetimler ve Barışın İnşası

Himaye (Protektora), 19. yüzyılda Avrupa'nın büyük güçlerinin, bir devletin korunması, yönetilmesi ya da bir Hristiyan azınlığının sömürülmeden korunması amacıyla ortaya çıkardıkları bir uygulamaydı. Himaye tarzı yönetim modeli, tarih boyunca manda ve vesayet gibi çeşitli isimler almıştır. Tarihteki örnekler, himaye anlaşmalarının çoğunun sona erdiğini ve himaye altındaki devletlerin bağımsızlıklarını ilan ettiğini göstermektedir.

1990'larda Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu dünya üzerinde sosyalist sistemin çökerek, kapitalizmin hâkimiyet kazanmasına tanıklık etmiştir. "Yeni Dünya Düzeni" ABD hâkimiyetindeki uluslararası örgüt ve ittifakların da kendisini yenilemesini zorunlu kılmıştır. Örneğin; BM 1992 yılında 21. yüzyılda barış ve kalkınmaya yönelik olarak ifade ettiği "Barış Gündemi" stratejisini ortaya koymuştur. ABD önderliğinde uluslararası toplum, ülke içi çatışmalara daha çok müdahil olmaya başlamıştır. SSCB'nin dağılmasından sonra işlevini yitirdiği söylenen NATO, "alan dışı görev" misyonu ile yeniden canlanmıştır. 20. yüzyılın sonlarından itibaren uluslararası sistemin bölgesel dinamiklerin de etkisiyle ortaya çıkan müdahale kavramı "uluslararası himayecilik" (international protectorate) olarak formüle edilmiş, "insani müdahale" teziyle meşrulaştırılmış ve çok taraflı ve zorlayıcı barış

operasyonlarıyla şekillendirilmiştir. Günümüzde uluslararası himaye modelinin Balkanlardaki en güncel örnekleri Bosna Hersek ve Kosova'da devam eden uluslararası yönetim misyonlarıdır.

Dayton Anlaşması Sonrası Bosna- Hersek: Bosna-Hersek, 3 Mart 1992 tarihinde bağımsızlığını ilan etmiştir. İlanın ardından Yugoslav ordusu ve Bosnalı Sırpların saldırısına uğrayan Bosna'da savaş 3,5 yıl sürmüştür. ABD'nin net tavır koymasıyla da ancak 14 Aralık 1995 tarihinde Paris'te Dayton Barış Anlaşması (DBA) imzalanmıştır. Anlaşma ile "sivil" ve "askerî" olmak üzere iki alanda düzenleme yapılmıştır. Askerî yönün uygulama yetkisi NATO ve NATO dışı ülkelerin sağladığı birliklerle oluşturulan bir kuvvetin sorumluluğuna verilmiştir. Sivil yönün uygulanması ise Birleşmiş Milletler Yüksek Temsilciliği'nin sorumluluğuna verilmiştir. Dayton'ın uygulanması sürecinde Bosnalı siyasetçilerin sürekli olarak gerçekleri gizledikleri gerekçesi ile Barış Uygulama Konseyi kurulmuştur. Amacı Anlaşma'nın uygulanmasını sağlamaktır. 55 üyesi vardır ve Türkiye de bu üyeler arasındadır. Bosna, devletleşme yolunda 15 yılı aşkın bir zamandır geçiş süreci yaşamaktadır. Bu süreçte Bosna halklarının ya da seçilmiş siyasi temsilcilerinin 2000'li yılların başına kadar fazla bir inisiyatifini olmamıştır. Bosna-Hersek'te 2006 tarihinde gerçekleşen seçimlere kadar geçen sürede ülke siyasetine ağırlıklı olarak ulusalcı partilerin ön plana çıkması, ülkede hedeflenen reform ve Avrupa ile entegrasyon sürecini geciktiren temel etken olmuştur.

DBA, Bosna'da kan dökülmesine son vererek ülkede barışın yeniden sağlanması konusunda başarılı olsa da dünyanın en karmaşık hükümet sistemlerinden birinin kurulmasına da yol açmıştır. Merkezî kurumlan zayıf olan, bünyesindeki iki entisite arasında sürekli bir ayrılık bulunan ve uluslararası yönetime bağımlı durumdaki ülkede bu sistemi uzun vadede sürdürülebilir bir sistem olarak değerlendirmek zordur. Bu yapı, ancak Bosna-Hersek'in kendi kurullarıyla tamamen işler bir hal alması sonucu ortadan kaldırılabilir.

Kosova - Uluslararası Gözetimde Bağımsızlık Süreci: Uluslararası toplumun Balkanlar'daki ikinci yönetim modeli Kosova'dır. NATO tarihinde ilk kez kendi sınırları dışında bir insani felaketi önlemek için askerî müdahalede bulunmuştur. BM Güvenlik Konseyi'nin 10 Haziran 1999 tarih ve 1244 Sayılı kararıyla Kosova'da yasama, yürütme ve yargı yetkilerini kullanacak, asker ve polis gücünü kontrol edecek olan BM Geçici Uluslararası Yönetimi kurulmuştur. Kararda, uluslararası barış ve güvenliğin başlıca sorumlusunun Güvenlik Konseyi olduğu tekrar edilmiş ve Güvenlik Konseyi'nce daha önce alınan 1160,1199,1203 ve 1239 Sayılı kararlar ile uyum içinde hareket edileceğine işaret edilmiştir.

BM Geçici Kosova Misyonu (UNMIK) ve NATO liderliğinde Kosova Gücü oluşturulmuştur. BM ve NATO dışında, AGİT, Temas Grubu, G-8'ler gibi uluslararası mekanizmalar da Kosova'da barışın inşasında rol oynamıştır. 1244 Sayılı kararda "güçlü özerlik" ve "kendini irade" ifadeleri kullanılırken "bağımsızlık" ve "self- determinasyon" ifadelerinden sakınılmıştır. Kararda ayrıca Kosova'nın nihai statüsünün belirlenmesinde Rambouillet Anlaşması metninin dikkate alınacağını düzenlemiştir. Bu anlaşmaya göre, Kosova'nın nihai statüsü belirlenirken Kosova halkının iradesinin de dikkate alınacağı belirtilmiştir.

BM Genel Sekreter Özel Temsilcisi tarafından hazırlanan "Kosova Geçici Öz - Yönetim Anayasal Çerçevesi" 15 Mayıs 2001 tarihinde imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Geçici Anayasal Çerçeve ile Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin Kosova üzerindeki egemenliği hukuken ve fiilen ortadan kalkmış oluyordu. Bosna'daki yönetime benzer bir şekilde halkın seçtiği temsilcilerin karar alma yetkileri sınırlı kalmıştır. Bir anlamda, yabancı güçlerin seçilmemiş temsilcileri, ülke halkının seçilmiş temsilcilerini görmezden gelmiştir. Kosova'nın bağımsız olmasının ardından çatışma ve istikrarsızlık çıkar kaygısıyla ABD, İngiltere, Fransa, Almanya ve NATO müdahalesi ile Kosova'da uluslararası yönetimin kurulmasını destekleyen diğer Batı ülkeleri UNMIK'ın oldukça geniş yetkilere sahip olmasına arka çıkmıştır. Kasım 2005'te BM Genel Sekreteri, Kosova'nın statüsünü belirlemek amacıyla özel temsilci olarak Finlandiya'nın eski Cumhurbaşkanı Martti Ahtisaari'yi Kosova'ya göndermiştir. Mart 2007'de Kosova'nın statüsüyle ilgili bir plan hazırlamıştır. Ahtisaari Planı olarak anılan bu plan Kosova'nın belli bir süre uluslararası gözetim altında kalmak şartıyla bağımsız olmasını öngörmekteydi. Ardından ABD, AB ve Rusya da müzakere sürecini yönetmeye çalışmış ama hem Sırpların hem de Kosovalı Arnavut liderlerin mutabık kalacağı bir çözüm bulamamıştır.

Kosova Parlamentosu 17 Şubat 2008 tarihinde tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. 9 Nisan 2008 tarihinde Kosova Parlamentosu.. Kosova'nın bağımsız ve demokratik bir devlet olduğu belirtilen kurucu Anayasasını da onaylamıştır. Kosova Ocak 2012 itibarıyla 86 BM üyesi ülke tarafından tanınsa da uluslararası arenada tanınma mücadelesi vermeye devam etmektedir. Çünkü bu sayı BM gibi uluslararası örgütlere üye olabilmek için yeterli değildir. 27 AB üyesi ülkeden ise 22 tanesi Kosova'yı resmî olarak tanımaktadır.

Avrupa Birliği ve Balkanlar

SSCB'nin dağılması ve Soğuk Savaş sonrası AB, Balkanlar'ın Avrupa ile bütünleşmesi işlevini üstlenmiştir. AB'nin Balkanlarda yönelik öncelikli stratejileri şunlardır:

- Etnik çatışmaların kontrol altına alınması,

- Yoksulluk ve savaştan kaynaklanan göçün azaltılması,
- Çoğulcu demokrasi yapılarının kurulması ve benimsenmesi.
- İnsan haklarına saygı gösterilmesi ve azınlık haklarının korunması,
- Serbest piyasa ekonomisi yapılarının kurulması.

AB'nin Balkanlar'a Genişlemesi

Hırvatistan, Makedonya, Bosna- Hersek, Sırbistan, Karadağ ve Kosova gibi eski Yugoslavya'dan ayrılan ülkelerle Arnavutluk'tan oluşan bölge, AB tarafından Batı Balkanlar olarak adlandırılmaktadır. AB, mevcut genişleme gündemi, gerekli koşulları karşılamaları hâlinde Batı Balkan ülkelerine AB üyesi olma olanağı sunmaktadır. 2014 yılı itibarıyla AB ülkelerinin vize istediği Kosovalılar dışında Balkan ülkeleri vatandaşları Şengen kapsamındaki 27 ülkeye vizesiz giriş çıkış hakkı kazanmıştır.

AB'nin Balkanlar'daki Askerî Operasyonları ve Sivil Misyonları

AB, Yugoslavya'nın parçalanma sürecinde ve sonrasındaki etnik çatışmalarda etkin bir rol oynamamıştır. Yine de BM, NATO gibi örgütlerle uyumlu hareket edebilmiştir. AB Polis Misyonu, EUFOR/Althea operasyonu, *Concordia* operasyonu, EUPOL/Proxima polis misyonu gibi çeşitli görevler üstlenmiştir. Ayrıca AB, Kosova'da 2008 yılından bu yana hukukun üstünlüğü misyonunu (EULEX) gerçekleştirmektedir.

AB ve Balkanlar'da Bölgesel İşbirliği

AB, Batı Balkan ülkeleri arasındaki işbirliğine çok önem verdiği için Katılım Öncesi Mali Yardım programı (IPA) aracılığıyla bölge ülkeleri arasındaki işbirliği projelerine mali katkıda bulunmaktadır. Ayrıca bölge ülkeleri arasında siyaset ve güvenlik alanlarında işbirliğinin güçlendirilmesi, ekonomik işbirliğinin teşvik edilmesi ve işbirliğinin demokratik kurumlar, adalet, yasa dışı faaliyetlerle mücadele ve beşeri boyutlarının genişletilmesini amaç edinen Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci, 1996 yılında başlatılmıştır. Türkiye de bu sürece dâhil ülkelerden biridir.

ABD ve Balkanlar

ABD'nin Balkanlar politikası Soğuk Savaş döneminde iki kutuplu sistemin gereklerine uygun ilerlerken sonrasında hegemonik yapılanması açısından önem kazanmıştır. ABD, Yugoslavya'nın dağılma sürecinde taraf almadan "birlik ve demokrasi" ilkesine bağlılığını ilan etmiştir. Başka bir deyişle Yugoslavya dağılmadan demokratikleşsin görüşünü savundu ama dağılınca bağımsızlık ilan eden Hırvatistan, Slovenya ve Bosna- Hersek'i tanıdı. Söz konusu ülkelerde yaşanan çatışmaların çözümünü AB'ye bıraktı ama özellikle Bosna'da yaşanan çatışmalarda AB'nin yetersizliğini görünce müdahil oldu. Bu süreçte ABD, Türkiye'nin de çabalarıyla, Bosna'daki güç dengesini kurmak amacıyla Boşnak ve Hırvatları bir araya getirme politikasına yöneldi ve Mart 1994'te Washington'da Boşnak-Hırvat Federasyonu kuruldu. BM'nin talebi üzerine NATO, tarihinde ilk kez Soğuk Savaş sonrasında askerî bir operasyon düzenledi. ABD'nin asıl girişimi diplomatik alanda gerçekleşti ve Dayton Barış Anlaşması imzalanana kadar geçen süreci yönetti. ABD, Dayton sonrasında da Bosna ile ilgilendi. Barış anlaşmasını uygulamak için kurulan IFOR ve sonrasında SFOR'a asker sağladı. Boşnak-Hırvat Federasyonu ordusuna "eğit-donat" programı ile destek verdi.

ABD, Makedonya sorunun da önemli bir rol oynadı. Makedonya'yı 1994'te tanıdı ve isim sorun yüzünden Yunanistan'la sorun yaşadığı dönemde ülkeye destek olarak arabulucuk yaptı. Makedon-Yugoslavya sınırına yerleştirilen UNPREDEP adlı BM koruma gücüne 300 asker yollayarak Balkanlar'a ilk kez kara gücü göndermiş oldu.

ABD, Balkanlar'da Kosova sorunu sırasında da varlığını hissettirdi. Kosova'da 1998'den itibaren çatışmaların başlaması ve Sırp birliklerinin yoğun güç kullanması sonucu Bosna'daki etnik temizliğin tekrar etmeye başlaması ABD'yi ve diğer Batılı ülkeleri daha hızlı hareket etmeye zorladı. ABD'nin hazırladığı planlar. Milošević yönetimine BM yönetiminin kurulmasını ve barış uygulama gücünün yerleşmesini kabul ettirdi. ABD Şubat 2008'e gelindiğinde Kosova'nın bağımsızlığını destekleyerek bölge siyasetindeki etkisini devam ettirdi.

Balkanlar bölgesi, Soğuk Savaş sonrası dönemde Amerikan hegemonyasının yeniden yapılanması açısından önemli bir jeopolitik coğrafya olmuştur. ABD buradaki çatışma ve istikrarsızları stratejik bir avantaja çevirebilmiştir.

Rusya Federasyonu ve Balkanlar

Rusya Federasyonu'nun Dış Politikası

RF'nin Balkanlar'a yönelik politikası SSCB sonrası dış politika yapım ve dönüşüm sürecinin belirgin göstergelerinden biridir. 1994 yılı sonrası RF, Balkanlar'da realist uluslararası sistem okuması çerçevesinde bir dış politika izlemiştir. 1993 sonrası dönemde dış politikada Rusya'nın "büyük güç" statüsüne vurgu yapan ve "eşit bir aktör" olarak kabul edilmesine yönelik politikalar izlenmiştir. Yine de ekonomik ve siyasi kazanımlar gölgenin kaygısıyla Moskova ve Batı'nın karşı karşıya gelmemesi için hassasiyet gösterilmiştir.

Yeltsin Dönemi Rusyası ve Balkanlar

1991 sonrası Yeltsin ve Batı merkezli dış politika eğiliminde olan lider kadrosu, devlet merkezli ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçişi amaçlamıştır. 1992-94 yılları arasında Batılı ülkelerle ortak çıkarlara sahip olduğu ve uluslararası işbirliğine gidebileceği inancını yaymıştır. Fakat reform programlarındaki başarısızlık, Batı yönlü dış politika uygulamalarına şüphe ile bakılmasına yol açmıştır.

1993 sonrası Rus politikası "realist pragmatizmi benimseyerek iki uygulamayı öne sürmüştür:

1. Uluslararası alanda "eşit" bir aktör olarak kabul görmek,
2. Eski Sovyet coğrafyası ile ilişkilerin yoğunlaştırılması.

Yugoslavya Krizi Sırasında Rus Dış Politikası

1990'lı yılların başında sinyal veren Yugoslavya krizi karşısında SSCB ihtiyatlı davranmış ve Yugoslavya bütünlüğünün korunması yönünde beyanda bulunmuştur. SSCB sonrası süreçte bağımsızlığını kazanan devletlere karşı izlediği politika, "Batı ile işbirliği" tercihi yüzünden pasif olmakla eleştirilmiştir.

Bosna Savaşı ve Rus Dış Politikası

Bosna'da çatışmalar patlak verdiğinde Rr, tarafsız kalmış; sonrasında sergilediği arabulucu yaklaşım da başarısızlıkla sonuçlanmıştır. BM Güvenlik Konseyi'nde bir tasarı hariç Yugoslavya'ya karşı tüm yaptırımları onaylamıştır. Sırbistan'a etnik ve dini bağlar nedeniyle destek verilmesinin RF'yi Batı'dan izole eder endişesiyle Sırp yanlısı politikalar reddedilmiştir. Ekonomik politikaların halk nezdindeki yıkıcı etkisi RF'de liberal görüşe verilen desteği azaltınca dış politikada da değişikliğe gidilmek zorunda kalınmış; daha milliyetçi ve Avrasyacı söylemler benimsenmiştir. 1996 yılı başında da dış politikaya realist anlayış hâkim olmuştur.

NATO'nun Kosova Müdahalesi ve RF'nin Politikası

NATO'nun Kosova operasyonunun BM Güvenlik Konseyi'nin onayı olmaksızın gerçekleştirilmesi hem uluslararası ilişkilerde hem de uluslararası hukukta tartışmalara yol açmıştır. Rusya bu müdahaleye en başından karşı çıkmıştır. Yugoslavya'nın egemenliğine saygı duyulmadığı ve BM Şartının getirdiği kuvvet kullanma yasağına uyulmadığı argümanlarına dayanmıştır.

Sırbistan'a yapılan müdahale NATO eliyle yürütüldüğünden, Rusya Federasyonu NATO ile olan kurumsal ilişkilerini askıya almış, bu çerçevede 1994'te imzalanan Barış için Ortaklık Anlaşması da dondurulmuştur. Kosova müdahalesine muhalefetini diplomatik adımlarla da göstermiştir. Örneğin operasyon haberini alınca ABD ile olan tüm görüşmeleri durdurmuştur.

RF, Batılı devlet politikalarını desteklemese de çatışmaların çözümüne ilişkin uygulamalarda "dışarıda kalmamaya" özen göstermiştir. Yine de Kosova operasyonu ve NATO'nun Stratejik Konsepti ile değişen görev tanımı, NATO genişlemesinin Rusya açısından bir "tehdit" olarak algılanmasına yol açmıştır.

2009 Sonrası Rusya ve Balkanlar

Kosova operasyonu sonrası Putin döneminde Rus dış politikası ulusal çıkarların merkeze alındığı "pragmatik ve realist" bir çizgiye oturtulmuştur. Uluslararası sistemde çok kutupluluğa atıfta bulunulmuş ve Rusya'nın çıkarlarını korumak için söz konusu kutuplardan biri olarak görülmesine önem vermiştir. Bu dönemde de Balkanlar'a yönelik politikada devamlılık görülür. Fakat 2000'lerden bu yana Rusya'nın Balkanlar ile olan ilişkilerinde daha ziyade ekonomik ilişkilerin ve enerji faktörünün öne çıktığı görülmektedir. 2008 yılında Medvedev'in döneminde de Kosova'nın bağımsızlığı meselesi ve bölge ülkeleri ile enerji alanında işbirliği temel gündem maddeleri olarak yerlerini

korumuştur.

Kosova'nın Bağımsızlığı ve RF'nin Hassasiyeti

Rusya, Kosova'nın bağımsızlığına karşı çıkmıştır. Görünür sebebi hukuka aykırılık gerekçesi olsa da karşı çıkmasının asıl sebebi kendi federasyonu içinde yer alan ayrılıkçı bölgelerin bu olayı örnek alması endişesidir.

Çin ve Balkanlar

Sosyalizm ile yönetilen ve otoriter bir devlet yapısına sahip olan Çin, yükselişinin temel dinamiğini "barış içinde yaşama" ilkesi çerçevesinde yürütmektedir. Çin'in Balkan ülkeleri ile ilişkileri 1970'lerin sonuna dayanmaktadır. Dünyaya açılma politikası kapsamında Balkanlar'ı ikinci ve üçüncü dünyaya giriş kapısı olarak görmüş; SSCB'nin etki alanı içinde yer alan bir bölgeye nüfuz ederek SSCB'yi çevreleme ve izole etme politikası gütmüştür. Önce Arnavutluk'la yakınlaşsa da Yugoslavya ve Romanya ile ilişkilerine daha çok önem vererek Arnavutluk ilişkilerini kesmiştir. 90'lardaki çatışmalar Çin'in Balkanlarla sürdürülebilir ilişkiler kurmasına engel olmuştur.

Balkanlar 2000'lerde istikrara kavuşunca Çin tarafından yeniden keşfedilmiştir. AB'ye açılan arka kapı olarak görülen Balkanlar, Çin'le ticaret bağlarını geliştirmiştir. Çin'in Balkanlar'daki önemli müttefiklerinden biri Sırbistan'dır ve aralarındaki iş birliği dolayısıyla Kosova'nın bağımsızlığını tanımamıştır. Çin'in Balkanlar stratejisinin jeoekonomik temelli olduğunu ve başlıca üç kaynaktan ilham aldığını söylemek mümkündür. İlk Balkanlar'ı AB'nin arka kapısı olarak görmesidir. Çin, ekonomik kaynak potansiyeli açısından bölge ülkeleri için Batı'ya kıyasla önemli bir alternatif oluşturmaktadır. Son olarak Çin, Balkanlar coğrafyasındaki varlığını, artık "yarı-çevre ülke" statüsünde değil, dünya siyasetinde söz hakkı olan nüfuz sahibi bir aktör olduğunun tescili olarak görmektedir. Bunun en açık örneği, Kosova konusunda Uluslararası Adalet Divanı'nda Sırbistan'ın iddialarını destekleyerek, Kosova'nın bağımsızlığına karşı olduğunu güçlü bir şekilde dile getirmesidir.

Balkanlar'da Bölgesel İşbirliği

1930'lardan 1990'lara Balkanlarda İşbirliği

Soğuk Savaş döneminde Balkanlar'da çok sayıda iş birliği girişimi oldu; ancak öncesinde de bölgede bu tür çalışmalara tanıklık edilmisti. 1930'da başlayan Balkan Konferansları, 1934'te Balkan Pakti'nin kurulmasını sağlamıştır. Pakt, 2. Dünya Savaşı ile ortadan kalkınca 1953-54'te II. Balkan Pakti olarak bilinen Balkan İttifakı kurulmuştur. Ömrü uzun sürmeyen bu ittifak, 1960'da feshedilmiş; 1960'ların başında Balkanlar'da İşbirliği ve Karşılıklı Anlayış Komitesi oluşturulmuştur. Dünya siyasetinde yaşanan genel yumuşama sonucunda da 1970'ler ve 1980'lerde işbirliklerini yenileme çabaları görülmüştür.

Soğuk Savaş Sonrasında İşbirliği Girişimleri

Soğuk Savaş sonrasında Balkanlar'da çok sayıda iki taraflı işbirliği girişimine rastlamak mümkündür. Takat bu "iyi ilişkiler" bölgede ikili sorunların var olduğu gerçeğini değiştiremez. Balkanlar'ın kendine has işbirliği yaklaşımlarından biri de üçlü işbirliği olmuştur. Örneğin; Bulgaristan ve Romanya, 1990'ların ortalarından beri görüşmelerine Yunanistan ve Türkiye ile toplantılar yaparak devam etmiştir. Türkiye ve Yunanistan bölgenin sosyalist olmayan iki ülkesiydi. Sosyalizmin ve Soğuk Savaş'ın sona ermesi, her iki ülke için de Balkanlar'da yeni bir dünya açmıştı.

Bölgesel işbirliğinin ilk örneklerinden biri 1992'de kurulan Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) idi. Önemli bölgesel girişimlerden biri de Güneydoğu Avrupa İçin Çok Uluslu Barış Koruma Gücü oldu. Royaumont Girişimi, AGİ'i; Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (GAİG) bölgede öne çıkan diğer çalışmalardır. Balkan ülkeleri ayrıca AB üyeliği için de oldukça isteklidirler.